

ranc, sòl d'avall, sòl d'amunt, sos-devall, sòls, del cap als sòls, al caps hi ba... al sòls hi ba, de sòl a rel, de sòl e de raell, sola, soleta, solar v., solassos, soler, soletes, contrasola, rerasola, solar v. (vegué supra), solà, solada, soladejar, soladura, +soladera, +solador, solament, solamenta, solatge, solatjada, solatjós, solalles, solam, solies, solir-se el joc, solar m., soler, solera, assolar, assolat, assolat m., solat, assolacambres, assolador, assolador, assoladura, assolació, dessolar, ensolar, ensolat, entresòl, entresolat, +persolada, ressel, sobresolar, sotssolers, subsòl, sots-sòl, solabatut, solapanda, solrames, solramades, solrocar, solrec.

Sola, V. sòl Solà, V. sol, sòl Solabatut, V. sòl

SOLAÇ, del ll. SOLACIUM 'consol', derivat de SÖLĀRĪ 'reconfortar', 'aconhortar, aconsolar', 'alleujar'. □ 1.ª doc.: S. XIII.

«Lo cellerer --- consellà-li que se isqués d'aquel orde e que vengués a lur monestir --- Blanquerna reprès --- lo cellerer, dient --- Aquells frares on avem albergat anit, han aüt a nós molt bon solaç e agradablement --- e nós los avem sostret --- un fratre --- aquest falliment cové que --- sia punit», Llull (*Blanq.* II, § 58, *NCl.* II, 11.28); «lo rey don Sanxo de Navarra --- acuyllí-ns bé e gint --- alegrement e rién; e mà a mà pujam-nos-en --- en una clastreta --- e aquí dix-nos que li plahia molt la nostra venguda, e que no era stat tan alegre negun temps --- e quant haguem estat una peça en aquell solàs, dixem-li ---», Jaume I (*Ag.*, 187.4, § 318); del context es dedueix aquí que havia pres el sentit secundari de '+conversa', en que l'usà també, inequívocament, Cerverí: «—Què-us pensatz, / En Cerverí?: ajam qualque solatz —Laxatz-me star, séyner, que coblas fatz» (c. 1265-70, 15/50.27); acc. que fou corrent en oc. ant. («entretien, conversation», *PDPF*), i al qual s'atribuà partint del de 'conversa o frases divertides, bromejant' que és ben clar en Guitaut Riquier (*Appel, Chr.*, 65.83, 9).

«Lo Sr. Rei romà a Bna. ab tota la cort, e si anc veès jocs e solaces, així de taules redones, com de trer a taulat --- e danses --- que negú no pensava mas d'alegre e de solaç, e de fer tot ço que --- plagués», Muntaner (pau de Tarascó, a. 1291, *Casac.* v, 46.6); «alguna part d'aquell solàs vull recitar / que la natura sol menar / angelical / ---», *Testament d'En Serradell* (*NCl.* CIII, v. 955; també 896); «en la reposada nit pervenen los solaços a les persones enamorades», Jo. Martorell (*Ag.* III, 73). També molt corrent en plural, per a 'diversions': «Aprés del dit sopar se seguí solemna colliació e moltes danses e altres solaços», c. l'a. 1500 (*PJComes, Llibre de coses assenyaldes*, 48). La *cadira de solàs* era una còmoda butaca per seure placèvolment: «sella reclinatoria», *OPou (TbPu.*, 187). No es pot dir que hagi quedat en desús, encara que només visqui amb regust de cosa vella i expressió solemne, literària.

No era rar que s'usés, amb negació o irònicament, quan hi havia mals tractes: «alguns d'aquells que viu jugar / a dau de sis / --- / aquell qui era ostaler / ---

/ qui prestament m'ac afferrat / per la un peu, / cri-dant —Àra us tinc, [Na] Guineu, / mal vostra grat—. / Un altre m'ac tentost gaffat¹ / per la un bras, / sí qu'ells me feren tal sola[r]ç, / que los costats / me són romasos tots macats / e sanganents. Per les clavades de les dents / e dels quexals: / [que] par que sien colps de punyals, / tant m'an estret». *T. d. Serradell* (v. 1247). En textos més seriosos es deia directament, sense ironia, sencer: «los hereus --- deven fer sos obs a la muller, de menjar --- Mas si --- ella no-s volia aturar ab eyls e s'exia del alberc, si doncs no o faja per mal solaç que ells li aguessen, no li són tenguts del menjar», *CostTort.* I també s'escribí soldat: «Si tu fas cara trista a ta muller, e li has malsolàs, Déu te darà qui t'abaxarà», *Eiximenis (Dones,* 38).²

Les formes de les llengües romàniques confirmen que la forma llatina correcta, com ja s'ha d'esperar per raons morfològiques, fou SOLACIUM, per més que la grafia *solatium* es trobi aviat; d'aquella, regularment, el fr. *soulas*, i el cat. *solaç*, i també les formes dialectals de l'oc. *solatz* (que en part hauria pogut correspondre a tots dos) indiquen més aviat -ACIUM. No és impossible que la variant en -atium sorgís aviat, però el cat. igual que el francès postulen inequívocament -ACIUM.³ Cap d'aquests descendents no tingué una influència comparable a la de l'oc.; recordem: «--- ab tanta ira m'es datz / gaugz ni plazers ni solatz / ---»; «Que tan l'am de bon coratge / --- / joc e joi e gaug e ris: / e-l solatz / c'ai, e-n patz, / no sap creatura, / tan quan jatz / en mos bratz, / tro que-s trasfigura», Peire d'Alvernhe; «Vós est cella qu'ai encobida, / vós est ma mortz, vós est ma vida / vós est cella que a desliure / me podetz far morir o viure / --- / vós est mos delietz, mos solatz: / per vós ai gaug cant sui iratz / --- / vós est cella per cui aflam / ---», *Jaufré* (*Appel, Chr.*, 62.25, 3.633).

DERIV.: *Solacer*: «Del que mullés / deven haver / --- / gens no-n tenia / --- puy d'embregar, / rebotegar, / se divertia, / yo la seguia, / deya-li dama, / per cobrar fama / de bon caser, / e solacer; / sab Déu / si-m cou / e quant me nou / tanta fluxea», «era --- polida / e ben sabida: / Yo no present, / ab tots rient, / e solacera, / ab tots parlara / ---», *JRoig* (*Spill*, 5040, 2137); un ex. un poc dubtós del S. XIV, *AlcM; DAG. Solaciós*, 1499, Miquel Pérez, *Vida de Sta. Caterina* (*DAG.*), antic i poc freqüent (se n'extragué un *solaci*, merament ocasional, S. XVII, *DAG.*). *Solacivol*, *Decam.*, calc de l'it. *sollazzevole* de Boccaccio.

Solaçar [c. 1400, car no figura en Muntaner, sinó en l'ed. Bofarull, que introdueix «mas d'alegrar e solassar» en lloc de «alegre e de solaç» citat supra]; però sí en Turmeda: «donzelles viu que corrien / solaçant per un jardí / ---» (*Divis.* 5); ús intr. que restà clàssic: «Si-m dón solaç, creeu ferm que yo-l feny, / si no y acull Amor al delit pendre: / les potestats del Cel han volgut vendre, / e fer catiu de mon voler, lo seny; / no-m rept' algú car tots veig solaçar, / segons cascú sa qualitat requer / ---», Ausiàs, *LXXV*, 2e; «anam a la ribera ab moltes barques --- e anam per lo